

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 226-24-45, факс: (044) 289-00-98 E-mail: info@mlsp.gov.ua,
Код ЄДРПОУ 35213015078737, реєстраційний рахунок 35213015078737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

№ _____
На № 01/0518/374 від 22.05.2018

**Народному депутату України
Шенцеву Д. О.**

Про подолання проблеми трудової
міграції з України

Шановний Дмитре Олексійовичу!

Міністерство соціальної політики разом із Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Міністерством фінансів та Державною фіскальною службою на виконання доручення Прем'єр-міністра України Гройсмана В. Б. від 06.06.2018 № 21982/1/1-18 розглянуло Ваш депутатський запит, оголошений на засіданні Верховної Ради України 25.05.2018, щодо трудової міграції з України та повідомляє.

Трудова міграція як загальноприйнятий економічний механізм поєднання попиту та пропозиції робочої сили в межах функціонування міжнародного ринку праці існує в переважній більшості країн світу і відрізняється лише співвідношеннями імміграційних та еміграційних потоків.

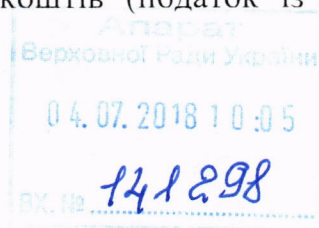
Участь України в таких процесах обумовлюється поєднанням зовнішніх чинників трудової міграції з боку країн-реципієнтів (привабливий і місткий ринок праці розвинутих країн, з вищим порівняно із середнім в Україні рівнем заробітної плати) і внутрішніх чинників соціально-економічного розвитку України (скорочення попиту на робочу силу всередині країни та низький рівень заробітної плати на національному ринку праці).

Попри це економічні та соціальні наслідки міграції робочої сили з України мають як негативні, так і позитивні аспекти.

З одного боку, трудова міграція спричиняє дефіцит працівників у деяких галузях та регіонах, негативно позначається на сімейних стосунках та рівні народжуваності, а з іншого — зменшує напругу на ринку праці, сприяє підвищенню добробуту українських сімей, збереженню та формуванню у працездатного населення професійних навичок та є джерелом валютних надходжень до бюджету за рахунок переказу в Україну коштів (податок із доходів, митні збори).

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
12331/0/2-18/53 від 20.06.2018

У 2017 році суб'єктами господарювання, що мають ліцензію Мінсоцполітики на посередництво у працевлаштуванні за кордоном, працевлаштовано 83,8 тис. громадян України, з яких: 91 % – чоловіки; більше ніж дві третини – особи, віком понад 30 років; близько половини – з повною вищою освітою; близько третини – із професійно-технічною освітою; понад третину до виїзду з України працювали у сферах транспорту, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності, близько 10 % – у переробній промисловості, близько 10 % – на будівництві, понад третину – на низькокваліфікованих роботах, близько 15 % – на посадах фахівців, 12 % – професіоналів, 12 % – робітників з обслуговування, експлуатації та складання устаткування та машин.

При цьому дані кадрових агенцій відображають лише незначний сегмент трудової міграції, більшість становлять трудові мігранти, які працевлаштовуються за кордоном без послуг посередників.

За даними Державної служби статистики України, у 2015–2017 роках кількість трудових мігрантів віком 15–70 років становила 1,3 млн осіб (4,5 % населення відповідного віку), що на 10,3 % більше, ніж у 2010–2012 роках, з яких 71 % зазначили головною причиною міграції – низький рівень заробітної плати в Україні.

Що стосується оподаткування доходів трудових мігрантів, то згідно із Законом України „Про зовнішню трудову міграцію” від 05.11.2015 № 761-VIII оподаткування доходів трудових мігрантів проводиться у порядку та розмірах, установлених державою перебування, якщо інше не передбачено міжнародними договорами. При цьому резиденти України з урахуванням норм міжнародних договорів мають право на зарахування податків і зборів, сплачених за межами України, під час розрахунку податків і зборів в Україні згідно з нормами, встановленими Податковим кодексом України (далі – Кодекс).

Згідно з підпунктом 14.1.55 пункту 14.1 статті 14 Кодексу, дохід, отриманий із джерел за межами України, – це будь-який дохід, отриманий резидентами, у тому числі від будь-яких видів їхньої діяльності за межами митної території України, включаючи проценти, дивіденди, роялті та будь-які інші види пасивних доходів, спадщину, подарунки, виграші, призи, доходи від виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими та трудовими договорами, від надання резидентам в оренду (користування) майна, розташованого за межами України, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до розташованих за межами України портів, доходи від продажу майна, розташованого за межами України, дохід від відчуження інвестиційних активів, у тому числі корпоративних прав, цінних паперів тощо; інші доходи від будь-яких видів діяльності за межами митної території України або територій, непідконтрольних контролюючим органам.

Підпунктом 168.2.1. пункту 168.2. статті 168 Кодексу визначено, що платник податку, який отримує іноземні доходи, зобов'язаний включити суму таких доходів до загального річного оподатковуваного доходу та подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також сплатити податок із таких доходів.

Підпунктом 170.11.1 пункту 170.11 статті 170 Кодексу зазначено, що у разі, якщо джерело виплат будь-яких оподатковуваних доходів є іноземним, сума такого доходу включається до загального річного оподатковуваного доходу платника податку – отримувача, який зобов'язаний подати річну податкову декларацію, та оподатковується за ставкою, визначеною пунктом 167.1 статті 167 Кодексу (18 %), крім доходів, визначених підпунктом 167.5.4 пункту 167.5 статті 167 Кодексу (доходи у вигляді дивідендів за акціями та / або інвестиційними сертифікатами, корпоративними правами, нарахованими нерезидентами, інститутами спільного інвестування та суб'єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток), які оподатковуються за ставкою, визначеною підпунктом 167.5.4 пункту 167.5 статті 167 Кодексу (9 %).

Декларація платниками податку подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному року, до 1 травня року, що настає за звітним, крім випадків, передбачених розділом IV Кодексу. Фізична особа зобов'язана самостійно до 1 серпня року, що настає за звітним, сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену в поданій нею декларації.

Суми податків та зборів, сплачені за межами України, зараховуються під час розрахунку податків та зборів в Україні за правилами, встановленими Кодексом.

Для отримання права на зарахування податків та зборів, сплачених за межами України, платник зобов'язаний отримати від державного органу країни, де отримується такий дохід (прибуток), уповноваженого справляти такий податок, довідку про суму сплаченого податку та збору, а також про базу та / або об'єкт оподаткування.

Згідно з нормами міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, платник податку може зменшити суму річного податкового зобов'язання на суму податків, сплачених за кордоном, та визначити суму такого зменшення за зазначеними у декларації підставами.

Потрібно зазначити, що в податковій декларації дохід, отриманий громадянами за трудовими відносинами за межами України, включається у загальну суму отриманого ними іноземного доходу.

За інформацією Державної фіскальної служби, згідно із поданими з початку 2018 року податковими деклараціями про майновий стан і доходи фізичними особами – резидентами задекларовано 7 163,6 млн грн отриманого іноземного доходу, що на 2 811,9 млн грн більше, ніж у 2017 році. При цьому в 2018 році задекларовано 43,3 млн грн податків, сплачених за кордоном, на суму яких згідно з Кодексом зменшуються податкові зобов'язання, визначені за податковим законодавством України.

Разом з тим громадянами визначено податкові зобов'язання для самостійної сплати в Україні з податку на доходи фізичних осіб в сумі 1 016,5 млн грн (у 2017 році – 775,3 млн грн) та військового збору в розмірі 107,0 млн грн (у 2017 році – 64,2 млн гривень).

Із метою залучення до оподаткування громадян, які отримують доходи за межами України, Держава фіскальна служба щорічно направляє листи до Міністерства закордонних справ щодо сприяння в інформуванні громадян

України про їхній обов'язок, пов'язаний з декларуванням отриманого доходу з джерел за межами України.

Крім того, Законом України від 08.07.2010 № 2464 „Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування” (далі – Закон № 2464) та розділом V Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженої наказом Мінфіну від 20.04.2015 № 449, врегульовано порядок укладення договорів про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Абзацом 5 частини першої статті 10 Закону № 2464 встановлено, зокрема, що іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють в Україні, громадяни України, які працюють або постійно проживають за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, мають право на добровільну сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Крім того, Законом № 2464 передбачено одноразову сплату єдиного внеску за попередні періоди, в яких особа не підлягала загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

Із метою поліпшення економічної ситуації в країні, покращення добробуту людей Президентом України, Верховною Радою України, Урядом прийнято низку стратегічних документів, реалізація яких надасть можливість забезпечити досягнення європейської якості життя громадян України, розбудову конкурентоспроможної економіки, сталого розвитку суспільства.

Так, модель розвитку країни на довгострокову перспективу визначено Стратегією сталого розвитку „Україна-2020”, схваленою Указом Президента України від 12.01.2015 року № 5/2015.

Відповідно до цієї Стратегії основною метою проведення реформ є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід країни на провідні позиції у світі.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, проведення системних реформ стосуватиметься політичних, економічних та соціальних інституцій. Загалом планується запровадити 62 реформи розвитку держави.

Програму діяльності Кабінету Міністрів України, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2016 № 294, спрямовано на:

проведення конституційної, антикорупційної, судової та гуманітарної реформ, реформування систем національної безпеки та оборони, органів правопорядку, публічної адміністрації, фінансового сектору, сільського господарства, енергетики та енергонезалежності, інфраструктури і транспорту, охорони здоров'я, управління довкіллям та інтеграції екологічної політики в інші галузеві політики;

відновлення територіальної цілісності;

відбудову Донбасу;

оновлення влади;

забезпечення прискореного економічного розвитку, реалізації регуляторної політики, умов конкуренції, комунальними послугами;

розвиток підприємництва;

реформування житлової політики.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275 затверджено Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року та План пріоритетних дій Уряду на 2017 рік.

Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року є основою бюджетного планування, щорічних операційних планів дій Уряду, стратегічних планів міністерств та інших документів, фокусування донорської допомоги. План спрямовано на поліпшення всіх аспектів життя громадян шляхом досягнення економічного зростання, ефективного врядування, розвитку людського капіталу, верховенства права і боротьби з корупцією тощо.

Результатом реалізації зазначеного плану стане зростання рівня життя громадян і підвищення його якості в результаті сталого економічного розвитку.

Водночас розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 504 схвалено Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, метою якої є сприяння розвитку підприємництва в Україні, створення сприятливих умов для відкриття, ведення і зростання малого і середнього підприємництва шляхом консолідації зусиль усіх заінтересованих сторін, що забезпечить соціально-економічний розвиток країни та підвищить рівень життя населення.

Із метою зниження в Україні рівня бідності та соціального відчуження і запровадження нових механізмів запобігання цим явищам, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 № 161 схвалено Стратегію подолання бідності, якою передбачено, зокрема, підвищення доходів населення від зайнятості та збільшення виплат у системі державного соціального страхування для забезпечення умов гідної праці.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 № 99 затверджено План заходів на 2018 рік із реалізації Стратегії подолання бідності, яким передбачено низку завдань, спрямованих на перебудову системи державного сприяння працевлаштуванню на принципово нових засадах із урахуванням балансу інтересів роботодавців і громадян, які шукають роботу.

Для спрямування зусиль держави і суспільства на формування та реалізацію державної міграційної політики, яка позитивно впливатиме на задоволення потреб економіки в національній робочій силі та відповідатиме міжнародним стандартам, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 482 схвалено Стратегію державної міграційної політики України на період до 2025 року.

Зазначена Стратегія, серед іншого, передбачає зниження адміністративних бар'єрів для свободи пересування населення України, зменшення негативних наслідків еміграції України та посилення її позитивного впливу на розвиток держави, створення необхідних умов для повернення та реінтеграції українських мігрантів в українське суспільство, сприяння легальній міграції.

Соціальний та правовий захист трудових мігрантів забезпечується шляхом правового врегулювання питань, пов'язаних із працевлаштуванням за кордоном,

через укладення двосторонніх та приєднання України до багатосторонніх міжнародних угод.

Україна є стороною Європейської конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів, Угоди про співробітництво в галузі трудової міграції та соціального захисту трудящих-мігрантів (у рамках СНД), Протоколу до зазначеної Угоди, який регулює процеси прикордонної міграції в рамках СНД, Конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, Угоди про гарантії прав громадян держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав у галузі пенсійного забезпечення.

Крім того, Україною укладено двосторонні угоди про співробітництво в галузі працевлаштування та соціального забезпечення трудових мігрантів, зокрема, з Азербайджанською Республікою, Республікою Білорусь, Республікою Вірменія, Соціалістичною Республікою В'єтнам, Королівством Іспанія, Латвійською Республікою, Литовською Республікою, Великою Соціалістичною Народною Лівійською Арабською Джамахірією, Республікою Молдова, Республікою Польща, Португальською Республікою, Російською Федерацією, Республікою Болгарія, Естонською Республікою, Словацькою Республікою, Чеською Республікою, Державою Ізраїль.

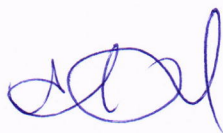
Із метою мінімізації негативних наслідків від зовнішньої трудової міграції, детінізації процесу трудових міграцій та посилення соціального і правового захисту громадян України, які працюють за її межами, Верховною Радою України прийнято Закон України від 05.11.2015 № 761-VIII „Про зовнішню трудову міграцію”, який набрав чинності 01.01.2016.

Для створення умов, що сприятимуть поверненню громадян України, які працюють за кордоном, та збереженню трудового потенціалу України Мінсоцполітики розроблено План заходів щодо забезпечення реінтеграції в суспільство трудових мігрантів і членів їхніх сімей, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.04.2017 № 257.

Реалізацію зазначеного Плану спрямовано на посилення уваги до міграційних проблем, об'єднання державних органів і суспільства з метою їх розв'язання та забезпечення взаємозв'язку політики зайнятості з принципами державної міграційної політики; консолідацію зусиль державних органів щодо створення умов для повернення громадян України, які працюють за кордоном.

З повагою

Міністр

А. Рева

